

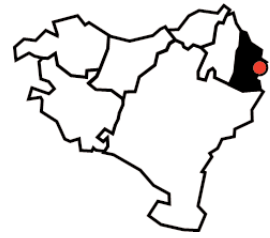
Ihesi

Testua eta argazkiak:

ALLANDE SOKARROS

Euskal Herria ezagutuz:

Barkoxe (Zuberoa)

Laborari-poeten lurretan

Pierra Topet Etxahun, Beñat Mardo, Pierre Xerbero Lohidoi, Alexis Etxekopar Attuli: Zuberoako euskal kulturaren zerbitzari eta hazle hauek Barkoxekoak ziren. Goazen, bada, laborari-poeten urratsetan, herri polit eta maitagarri honen ezagutza egitera. Horretarako aukera egokien-egokiena da egundoko bista ederraz oparituko gaituen eta Barkoxe herriari 609 metroko altueraz zaintzen dion Ahargo mendixkarako itzulua egitea.

Barkoxeko Ahargo mendixkaren gailurretik ikusmen oso zabala eta ederra dago. Beheko aldean, hurbilenean, Barkoxe herria da.

AHARGORAKO IBILBIDEA Barkoxeko arrabote plazatik (210 m) hastea da aukerarik hoberena. Plaza horretan bertan ere kokatuak dira eliza eta Herriko Etxea. Txango hau egitean ezin daiteke galdu, zeren eta, burutik buru tinda horiekin seinalatuta baitago. *Xiberoko xendak* deitutako gida-liburuaren 34 eta 35. orrialdeetan ere honen berri emana da, gida hori Zuberoako euskaraz idatzita aurki daitekeelarik.

Arrabotearen atzealdetik 30 metrora, Eskiularako bidea hartu bezain laster, ezker aldera Aranbel-

tza auzorako bide txikia hartuko dugu, 'Ahargo 2' seinalea ere hortxe ikusiko dugularik. Bide txiki honetan 300 edo 400 metro ibili ondoren, etxe baten pare-parean, ezkerrean abiatzen den lurbidea hartuko dugu. Hasiera honetatik bertatik, Ahargorako ibilbide honen lilurak harrapatuko gaitu, oso polita baita gaztainondo, haritz eta hurritzondoan artean poliki-poliki gorantz eramango gaituen xenda. Uso ehizketarako gunea izan zelako aztarnak ere antzemango ditugu, ehiztariek hor bertan utzitako zabor batzuekin

batera. Azken urteotan, baina, uso tirokatzailerik ez da topatzen bazter hauetan... eta nire aldetik behintzat ez diet dolu egingo!

Xendako harrien gainean edo zuhaitzetan emanak diren hori koloreko seinaleei arretaz begiratu behar zaie, batzuetan ez baitira ondo ageri, hostoen pean ezkutatuta daudelako edo ezabatzen hasiak direlako. Une batean, lurbidea oiha-naren ertzera helduko da eta honi jarraituko dio denbora batean, Ahargoren hego-ekialdeko bizkar luzea dugularik eskuinaldean ber-

Barkoxeko laborari etxe dotorea. Urrunean, Ahüimendi (ezkerrean) eta Arlatze (eskuinean).

tan. Zuhaitzen artean, Barkoxeko eliza inguruko eta Bürgia auzoko etxeak ikusiko ditugu, baita etxe multzo nagusi horietatik aldenduak diren baserri ugari, Gaztelondokoa, Maidalenakoak eta Txapelakoa, esaterako. Zuberoan, eliza ingurutik edo karrika nagusitik aldenduak diren auzoei etxauak deitzen diegu.

Ikusmen oso zabaleko gailurra

Une batean, ibilbidearen seinaleei arretaz begiratu beharraren zergatia nabaritutako zaigu, orain arte

jarraitu dugun orga-bideari utziko baitiogu, eskuin aldera, Ahargoren mazelara, abiatzen den xenda bat hartzeko. Leku honetan 'Ahargo 4' pankartatxo bada. Xenda honek ordoki lauan erabat iparraldera eramaten gaitu, oihanaren gainean izanda, dagoeneko bista miresgarria gozatuko dugularik. Barkoxeko eliza inguruko karrika eta Bürgia auzoaz gain, aipatutako etxauak begi-bazka izango ditugu. Eskiulako Mandelü eta Kanbillu mendikez gain, Arbailletako mendialde miresgarria eta Santa Grazi zein

Larraine eta Nafarroako gailur asko eta asko ezagutuko ditugu: Lakora, Binbaleta, Kartxila, Otso-gorrigaine, Gaztarrigaine, Orhi, Bizkarze, besteak beste. Ahüimendi eta bere mendi lerroa ere ageri-agerian dauzkagu, honetan agur berezia egingo diogularik Euskal Herriaren gailur Hiru Erregeen Mahaia mendiari.

Ote eta iratze maldan eginiko xenda oso polit hau ordoki lauan egonda, bazter zabal hauek mireste-ko aukera hoberenak dauzkagu. Une batean, haatik, aska bat pasa

Lojagaraiko bordak, galdutako gizarte baten lekuko isilak.

eta berehalaxe, maldaren gora egin beharko dugu, soro bat inguratzen duen burdina-hesiari jarraituz. Hegi bizkarrera heldu ondoan, eskuinera joko dugu, hortxe baita Ahargo gailurra (609 m). Nolanahi ere, honi huts egiterik ez da, atanda-harria (mapa-harria) baitago hantxe. Erabat egokia da atanda-harri hau hemen egotea, egundoko ikusmen zabalaz oparitzen gaituelako gailur xumeak. Honetaz ohartzeko, nahikoa da jakitea ekialdean Bigorrako Egurdimenditik mendebaldean Lapurdiko Urtsumendira ematen duela bistak, tartean dauden Bigorra, Biarno, Zuberoa, Nafarroa, Baxenabarre eta Lapurdiko mendi gehien-gehienak ezagutuko ditugarik. Ahargo gainerik beti, burdinazko gurutze bat jarrita dagoen aldetik, Biarno eta Landetako lautadak ere ikusiko ditugu.

Gizarte galdu baten lekukoak

Eraitsierari ekiteko, zati batean behintzat, ibilbide seinalatua saihes-

teko aholkua egingo nuke. Ezen, gailurretik hego-mendebaldera jotzen duen hegiaren bizkarretik joatea hobetsiko nuke. Ibilbide seinaladuna, mendebaldeko mazelako xenda batean emana da. Hegitik ibiltzea gozagarriagoa dela deritzot, nahiz eta une batean seko behera

Ekialdean Bigorrako Egurdimenditik mendebaldean Lapurdiko Urtsumendira ematen du bistak, tartean dauden Bigorra, Biarno, Zuberoa, Nafarroa, Baxenabarre eta Lapurdiko mendi gehienak ezagutuko ditugarik

egin beharko den, Lojagaraiko bordetara eraistearren. Xenda seinaladunarekin, dena den, leku honetan bertan egingo dugu berriro topo. Gaztainondo eta hurritzondoan pean harrapatuak dauden hiru borda eder hauek, gaur egun galduta dagoen laborari gizarte baten lekuko isilak daude. Oroitzapen

saminez bi bordaren artean aurrera egingo dugu, gaztainondo baso batean jendeak eginiko orga-bide batean behera.

Laster batean, Miñaborda, Lojagaraia eta Sagardoihegia etxaldeetara daraman bide txikira iritsiko gara eta mendebalde norabidean zuzen joko dugu, beti ere seinala horiei jarraituz. Kilometro bat eskas egin ondoren, Maule eta Barkoxe arteko bide handiagora iritsiko gara, Maidalena mendi polita bisabisean dugula. Gune honi Maysonaveko lepoa (390 m) izen bitxia eman diote. Nahiz eta Biarnotik aski hurbil garen, oraindik Euskal Herrian gaude, baina hala ere, biarnesezko izena darama lepo honek. Biarnesez, *Maysonave*-k “etxe berria” esan nahi du. Leku izendatze bitxi hori gogoan edukita, errepede horretara heldurik ezkererantz joko dugu, hots, Barkoxe aldera. Bide honetan, haatik, 50 metro inguru baino ez dugu egingo, eskuin aldera bide harrizta-

Bürgia auzoan da Xilo ostatu-jatetxe ospetsua.

tu txikia hartuko baitugu jarraian, 'Ahargo 8' seinaleak gomendatuko digun bezala.

Paradisura eraistea...

Etxe bilakarazitako borda igaro ondoren, bide harriztatu hau amaituko zaigu Larrasketari laborari etxe guztiz dotorean (310 m). Egoiliarrik gabe izan arren, Larrasketak jabeak baditu eta horiek oso ederki zaharberritu dute, 1751. urtean eraikitako etxe batek merezi duen legez. Larrasketari begirunez agur eginik, behera sartzeari eutsiko diogu, xenda belartsu miresgarrian ibilita. Gaztainondo eta haritz zahar bezain ederren gerizapetik irten ondoren bazkaleku batean eraisten den lurbide batek egingo digu harrera. Hari, Ürrütia etxalde handiaren alboan pasatu ondoren, gorosti eta hurritzondo xenda xarmagarri batek hartuko dio lekukoa. Bidezidor polit hori Pikotxeta etxaldearen inguruan bukatzen da (220 m), bide txiki batera iristean. Etxe izen horrek gogorarazi digu

Pikotxet apaiz zena euskaltzale handia izan zela eta Zuberoako euskaraz idatzitako altxorrak utzi dizkigula.

Bide txiki horretara heltzean ezker aldera hartuko dugu. Eskuin aldera hartu bagenu, paradisura iritsiko ginatkeen alta... edo, zehatzago esanda, Paradis izeneko etxera. Paradis(uar)i bizkarra emanda beraz, Maidalenako etxauetara eta hemendik Atharratzera ere darman bidearekin topo egingo dugu. Hementxe ezkererantz joko dugu; eskuin aldera joanda topatuko genituzke Maltako baseliza eta Txapela auzoko eskola ohia. Nahiz eta ibilgailuentzako bidea izan, goxo izango zaigu honetan ibiltzea, hainbat laborari etxeri agur eginda. Montorirako bidearen sardan, zuzen jarraituko dugu Bürgia izeneko auzora heltzeko gisan. Mauletik datorren bidearekin topo egin eta laster, Euskal Herri orotan eta askoz urrunago ere ospetsua den Xilo ostatu-jatetxearen aitzinean pasatuko gara. Diru apurtxo bat kostako bazaigu

Barkoxeko arrabotea eta eliza.

ere, balio du hemen otordu baterako gelditzea.

Lexardoi batetik bestera...

Anartean, Xilo enean pasatu eta berehala, ezkerrean sartzen den bide txikiagoan amaituko dugu lauzpabost ordu iraun digun gure txango hau. Plaza txiki batera heldurik, harategia ikusiko dugu. Hemengo nagusia da pastoral errent apartekoa den Jean-Fabien Lexardoi eta lan horretan trebea izateaz gain, odolki, lukainka eta bestelako txerriki hautak egiteaz guztiz ezaguna da. Jean-Fabien Lexardoi agurturik ala ez, hortxe bertan, bide handiagoan ezker aldera hartu eta berehala, Barkoxeko arrabote plazara helduko gara. Han, trago bat hartzeko ordu etorririk, beste Lexardoi batek –hau Sylvain izenekoa– udaletxearen pare-parean atxikitzen duen taberna xumea guztiz gomendagarria da. Hango nagusi Germain Lexardoi zenak ere asko bazekien Barkoxeko laborari-poeten kontura. ■

Tolosa etorbidea, 123 / Donostia
t. 943 357 662
www.xarmajatetxea.com

